

УДК 7.012:001.891

ДИЗАЙН-ПРОЕКТУВАННЯ ОЗДОБЛЕННЯ ЖІНОЧОГО ОДЯГУ НА ОСНОВІ КРИМСЬКО- ТАТАРСЬКИХ ОРНАМЕНТІВ

БАТРАК Вадим, КУДРЯВЦЕВА Надія

Київський національний університет технологій і дизайну, Україна

Необхідність наукового аналізу народної культури та творчості кримських татар, в наші дні зумовлена підвищеним інтересом до традиційного народного мистецтва, який породжується процесами самовизначення в багатонаціональному суспільстві. Досліджено особливості декоративно-ужиткового мистецтва кримських татар, висвітлено еволюцію розвитку форм, орнаменту; визначено найбільш типові та усталені види орнаментів; класифіковано та систематизовано художньо-композиційні особливості, з'ясовано специфіку та визначено напрямки використання художніх засобів при проектуванні оздоблення жіночого одягу.

Ключові слова: оздоблення одягу, мистецтво кримсько-татарського народу, сучасний одяг.

ВСТУП

На сучасному етапі, розвиток нових форм одягу неможливий без вивчення народно-ужиткового мистецтва. Сучасний розвиток процесів проектування жіночого одягу насамперед пов'язаний з вивченням формування комплексів національного одягу та його оздоблення, багатих традицій орнаментального мистецтва, в якому високу питому вагу займає історична художня культура кримських татар. Процес дизайн-проектуювання оздоблення жіночого одягу передбачає комплексний аналіз і структуризацію художньо-композиційних, художньо-конструктивних, функціонально-ергономічних і соціально-гуманітарних характеристик.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Актуальність теми роботи полягає в необхідності наукового аналізу народної культури та творчості кримських татар, що в наші дні зумовлено підвищеним інтересом до традиційного народного мистецтва і породжується процесами самовизначення в багатонаціональному суспільстві, зверненням до національної історії, вивченням культури народу. При цьому, культура та естетика кримськотатарських традицій несе в собі особливий, в сучасному розумінні сенс, що є важливим і актуальним в розвитку перспективних напрямків дизайну оздоблення та нових форм жіночого одягу, заснованих на національних художніх традиціях кримських татар.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

У будь-якій діяльності, ключовим етапом створення чогось нового є детальне вивчення, дослідження та аналіз створеного раніше, а також визначення та вирішення актуальних проблем. Зразки матеріальної та духовної культури минулих поколінь часто стають джерелом нових ідей і творчій діяльності, адже культура, як спосіб організації суспільного, групового та індивідуального життя, допускає можливість найрізноманітніших вирішень людських проблем, пристосування до умов соціального часу та простору. Зрозуміти сутність культури можна лише через призму продуктивної діяльності людини, суспільства, всього людства.

Проведений аналіз інформаційних ресурсів, літературних та візуальних джерел, описи витворів декоративно-ужиткового мистецтва кримських татар, XV - першої половини XIX ст. дає підґрунтя стверджувати що в ньому знайшли відображення естетичні уявлення, світогляд, художні навички народу. Збережені художні вироби, музейні колекції, архівні та літературні джерела, тощо, дозволили встановити основні шляхи багатомісного формування кримськотатарського декоративно-ужиткового мистецтва, етапи його еволюції (часові періоди) виявити закономірності розвитку, обумовлені динамікою етнокультурних взаємозв'язків, визначити і проаналізувати художні форми, композиційні, орнаментальні і колористичні особливості, технічні і художні прийоми виконання виробів. Своїм корінням це мистецтво сягає в найдавніші часи, і набуло системності в епоху кримськотатарської державності та отримало подальший розвиток аж до середини 20 ст.

Декоративно-ужиткове мистецтво кримських татар XV - першої половини XIX ст. виступає як яскраве, сильне художнє явище в їх своєрідній культурі. Воно не розривне з побутом народу, декором житла, одягу, взуття. Його різноманіття та багатство виражається через орнамент і майже до кінця XIX ст. має стримано-пастельний колорит. Єдність кримськотатарського стилю зберігається в усіх його різновидах і проявляється: у використанні одного й того ж кола орнаментальних форм, мотивів, в схожій або близькій їх трактовці; в спільності основних декоративних та композиційних прийомів; в гармонізації колориту; в перевазі вільних криволінійних форм; в пласкій трактовці орнаментальних мотивів; в подрібненості, деталізації і прагненні до мініатюрних форм; в ретельному опрацюванні фрагментів, при слабо вираженому прагненні до більших, масштабних узагальнень.

За результатом проведених досліджень характерних особливостей гармонізації елементів орнаменту кримських татар встановлено стабільні елементи які формують орнаментальну композицію, яка може стати основою оздоблення сучасного одягу, який багато в чому перейняв характерні риси національного одягу і зберігає їх до теперішнього часу

Вплив етнічних традицій національної форми, структури орнаменту на формування художньо - композиційних характеристик сучасного костюма надзвичайно велике. Саме в жіночому одязі соціальні, релігійні та культурні традиції зберігаються найбільш повно.

У кримських татар нараховується більше тисячі умовних знаків, що зображують будь-яке поняття. На даний час розкриті лише певна частина символіки: деякі з національних символів є загальнолюдським надбанням, загальні для всіх тюркських народів, а також – висловлюють виключно кримськотатарські поняття і знаки. Культура кримських татар, що виникла на національному ґрунті та базувалась на національних джерелах, ніколи не розвивалась ізольовано від інших культур світу. Тому знання національної символіки розширить уявлення про роль кримськотатарського мистецтва у всесвітньому культурно-історичному процесі.

В результаті дослідження орнаментальних мотивів оздоблення костюма кримських татар, виявилась недостатня наявність візуального матеріалу, яка заважає розумінню термінів еволюції кримськотатарського національного орнаменту на протязі більш ніж 40 років. Замальовки декоративного оздоблення татарського одягу зустрічаються на сторінках етнографічних альбомів кінця XIX ст., а обмежена кількість чорно-білих фото початку XX ст. вже демонструє естетичний розрив між малюнками та реальним костюмом. А деякі фото періоду 20 - 40 років, як видається на перший погляд, зовсім не містять національних елементів оздоблення кримсько-татарського одягу. Розробка оздоблення жіночого одягу за національними мотивами це створення цілісної образно - художньої системи, побудованої на основі єдиної концепції художніх традицій. Основним є взаємозв'язок образу, стилю, форм, матеріалів, колориту, декоративного і конструктивно-технологічного рішення всіх елементів характерних для національної культури.

Орнаментация збагачує композицію костюма, дає можливість отримувати нові образні рішення. Тому орнамент є одним з елементів, який активно бере участь у формуванні концептуальної ідеї колекції. Орнаментальний малюнок і форма костюма завжди органічно пов'язані між собою, доповнюють один одного, підкреслюють образність і знаковість національних мотивів

ВИСНОВКИ

За результатом дослідження орнаменту кримсько-татарського національного костюма, визначені відповідні узагальнені висновки: систематизація та структуризація джерел орнаментики, гнучкості в адаптації подібних мотивів, проникнення елементів інших етнічних груп, добору кольорової гами в сучасний костюм. Важливим в цьому дослідженні є визначення, що культура кримських татар ніколи не розвивалась ізольовано від інших культур світу. Вона виникла і базувалась на національному ґрунті та еволюціонувала під впливом

поступово проникаючих елементів інших етнічних груп. Отримані результати досліджень можуть бути використані при створенні реконструкції історичного одягу для театральних вистав та кіно, та створенні сучасного костюма.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аблямитова Л.Х. Традиционный костюм крымских татар середины XIX - начала XX столетия: типология, региональная специфика, художественные особенности: рукопись дисс.... канд. ист. наук: 07.00.05 / Л. Х. Аблямитова. – Киев, 2011. – 240 с.

2. Акчурина-Муфтиева Н. М. Декоративно-прикладное искусство крымских татар XV - первой половины XX вв.: (Этапы развития, типология, стилистика, художественные особенности)/КИПУ, Ин-т искусствоведения, фольклористики и этнологии им. М. Рыльского НАН Укр.; Отв. за вып. Н.Р. Караманов. - Симферополь: ОАО "Симфероп. гор. тип." (СГТ), 2008. - 392 с.

3. Гинзбург М. Я. Татарское искусство в Крыму: [Декоративное творчество, религиозное зодчество] / М. Я. Гинзбург. – Ватан, 1994; - №6. - С. 3-7.

4. Рославцева Л.И. Одежда крымских татар кон.18-20вв. / Л.И. Рославцева. - М., 2000. – 24 с.

BATRAK V., KUDRIAVTSEVA N.

DESIGN OF WOMEN'S CLOTHING BASED ON CRIMEA TATARIAN ORNAMENTS

The need for a scientific analysis of folk culture and the creations of the Crimean Tatars arises from an increased interest in traditional folk art nowadays, which derives from the wish of self-identification in a multinational society. The degree of research of decorative and applied art of the Crimean Tatars is analyzed, the evolution of the development of forms of ornament is highlighted; the specifics of the shaping and development of ornaments are characterised; the most typical and established types of ornaments are defined; artistic and compositional features of ornaments are classified and systematized; The specifics and directions of the use of artistic methods in designing the decoration of women's clothing in modern design have are clarified.

Key words: *decorating of clothes, art of Crimean Tatar people, modern clothes.*